

VERBONOMINÁLNÍ SPOJENÍ MÍT + ABSTRAKTUM A JEJICH EKVIVALENTY V RUŠTINĚ

(z hlediska lingvodidaktického)

Jan Gregor (Olomouc)

Verbonominální spojení (VNS) typu *mít význam* – *иметь значение, взít в úvahu* – *принять во внимание* jsou ustálené opisné obraty. Sestávají z formálního slovesa (FS) a bezpředložkového či předložkového abstraktního substantiva. Substantivum je sémantickým těžištěm konstrukce. Jejím strukturálním centrem je významově oslabené sloveso.

Procentuální frekvence výskytu slovesa *mít* v Č-VNS je v porovnání s jeho etymologickým ekvivalentem *иметь* v R-VNS obrovská, přibližně šestinásobně vyšší. To vyplynulo z materiálu excerpovaného z publicistického stylu (1300 Č- a 1700 R-VNS). Č-VNS s *mít* se vyskytla téměř 400 x (cca 30 % ze všech Č-VNS)¹, zatímco R-VNS s *иметь* cca 80 x (necelých 5 %)². Jaké slovesné ekvivalenty se tedy v R-VNS spolupodílejí na vyjadřování rozmanitých významových odstínů Č-VNS, jejichž součástí je FS *mít* ?³

Pro svou komparativní povahu (Č – R) nás inspirovaly fragmentární poznámky k některým protějškům slovesa *mít* v R-VNS zvl. v obsáhlém článku M. Kubíka (Кубик 1974), v Příruční mluvnici ruštiny II (PMR II) (Bauer

¹ Zbylých 70 % Č-VNS v našem materiálu je tvořeno cca 130 dalšími FS (vidová dvojice = 1 FS).

² Ve slovníku R-VNS od V. M. Deribase (Дерибас 1983) činí podíl slovesa *иметь* pouhá 2 % (104/5600). Přesně naopak je tomu v češtině. Srov. hutné komentáře E. Herrmannové-Dreselové (Herrmann-Dresel 1987: 195, 227): „Am auffälligsten ist die Häufigkeit von č. mít, das im Tschechischen mit großem Abstand auf Platz Eins steht (im Gegensatz zur relativ geringeren Häufigkeit von r. иметь).“ či F. Čermáka (1974: 297). Podobná je situace např. v angličtině (Biber et al. 1999: 429) a ve slovenštině (Ondrejovič 1988: 345). V polštině je četnost výskytu slovesa *mieć* alespoň ve srovnání s češtinou výrazně menší (J. Miettla 1998: 94; srov. též Anusiewicz 1978: 76). Poznámka V. Vlkové (1978: 109) pak odhaluje jednu z příčin širokého rozšíření českého slovesa *mít*: „Slovesa s neurčitým a současně širokým věcným významem – být a mít – jsou mnohem frekventovanější než slovesa s významem plnějším a specializovanějším.“ K tomu viz rovněž postřehy F. Čermáka (Filipec – Čermák 1985: 180) či M. Přikrylové (1990: 340).

³ Takový přístup je v souladu se slovy Ž. Hrbáčkové o důležité roli slovesných komponentů ve VNS a o odpovídajícím významu rozdílů mezi Č a R při výběru určitého FS ve výuce (Грбачкова 1982: 142).

– Mrázek – Žaža 1979: 214–215) a Ruské mluvnicki pro střední školy (RMPSS) (Čára et al. 1996: 129–130).

K výkladu posesivnosti i ke konkrétním funkcím slovesa *habere* v Č a R, často ze srovnávacího hlediska, existuje početná literatura s některými podněty i k danému dílčímu tématu. Srov. např. práce P. Adamce, J. Anderše, Ľ. Ďuroviče, E. Herrmannové-Dreselové (Herrmann-Dresel), A. V. Isačenka, J. Kořenského, H. Křížkové, M. Kubíka, E. Macháčkové, R. Mrázka, P. Piňhy, M. Přikrylové, V. Skaličky, M. Zatovkaňuka, R. Zimka, S. Žaži aj. Lexikální srovnání FS v Č- a R-VNS nebylo však ani českými rusisty, ani ruskými bohemisty, pokud je nám známo, komplexně provedeno. V Č-VNS dominantní sloveso *mít* tak zůstalo téměř nedotčeno.

Zvláště z didaktického hlediska je nicméně praktický přínos této otázky zcela zřejmý. Studenti by na ni měli být upozorňováni⁴. Usnadní jim to osvojování a další užívání R-VNS.

M. Kubík v závažné komparativní studii komplexněji porovnal několik základních FS v mnoha Č- a R-VNS. R-Č plán však u něj z hlediska počtu stran převažuje v poměru 6 : 1. M. Kubík (Кубик 1974: 164) se nicméně vyjádřil výstižně: „Учитывая часто встречающуюся интерференцию, в большинстве случаев мы приводим эквивалент, включающий семантически тождественные существительные, но семантически отличный глагол (ср. *mít službu* – *нести службу*, *mít radost* – *испытывать радость* и т. п.)“. Tento výrok je osobitým mottem, přesně vystihujícím téma a náplň našeho článku.

V naší rusistické literatuře upozornil na danou problematiku v pol. 20. století poprvé A. V. Isačenko. Již prof. Isačenko tak řešil otázku, „ako sa v ruštine prekladajú vety, v ktorých slovenské sloveso ma' vystupuje ako plnovýznamové sloveso, ide teda o preklady slovesa ma' niekoho alebo niečo“ (1948–1949: 28). O vymezení pojmu posesivnosti (vlastnění) se pokusil např. R. Zimek (1960: 132). Jde podle něj o „logicko-sémantickou kategorii⁵, o jednu ze stěžejních kategorií lidského myšlení, o jednu ze základních sdělovacích potřeb, kterou plní jazyk jako dorozumivací prostředek“. Slovesa typu *být* a *mít* jsou v našich jazycích nejvýraznějšími slovesnými jazykovými prostředky k vyjádření kategorie posesivnosti. J. Anderš (2003: 21) však podotýká, že „v jednotlivých slovan-ských jazycích jsou tyto predikátory zastoupeny různě“.⁶

⁴ Srov. správný lingvodidaktický pohled Ž. Hrbáčkové (Грбачкова 1982: 141) na osvojování VNS: „Учащимся нужно представлять AC в сопоставительном русско-чешском и чешско-русском планах.“

⁵ Srov. i další Zimkovy názory (1960: 132, 154 aj.) či charakteristiky J. V. Bečky (1982: 342) a M. Přikrylové (1998: 68).

⁶ Srov. také hutné poznámky R. Mrázka (1973: 175), M. Přikrylové (1990: 337) či E. Herrmannové-Dreselové (Herrmann-Dresel 1987: 226–227).

V Č, ve VNS i jinde, naprosto převládá druhé nejfrekventovanější české sloveso *mít* (právě po *být*), jež je na 12. pozici mezi všemi českými slovy (FSČ 2004: 132, 375). Jeho nejvlastnější oblastí⁷ je význam dispoziční (vedle významu sponového a zástupného) (Adamec 1960: 207).

Pro R je typická posesivní konstrukce „y + S_g + *быть*“⁸. Naopak věty s predikátorem *иметь* jsou na periférii ruského syntaktického systému⁹. Podle J. Anderše (ibid.: 21–22) a R. Zimka (1960: 139) je to proto, že věty s *иметь* nebyly dostatečně vyvinuty v lidové R (ač i tam bylo psl. *jměti*). Proto má *иметь* (na rozdíl od *mít* v Č) v dnešní R značně omezenou sféru užívání a funguje převážně stále jako komponent knižního stylu (*иметь место, иметь в своем распоряжении* apod.). Podle R. Zimka (1960: 139) byla některá VNS s *иметь* navíc kalkována z francouzštiny¹⁰, srov. *иметь значение, право* aj.

P. Adamec (1960: 205) pak jistě oprávněně konstatuje, že „*ruština jak známo nemá zvláštního, obecně užívaného slovesa pro význam českého mít (neberete-li ovšem v úvahu v užívání silně omezené sloveso иметь)*“. Dodává-li však, že „*tuto funkci plní slovesem быть + složkou k vyjádření posesivnosti ...*“, jde jen o polovinu¹¹ pravdy. Opomíjí se tak totiž existence a fungování širokého souboru jiných ekvivalentů českého *mít* (viz dále). Ty jsou navíc v knižních stylech ve spojení s abstrakty patrně nejvýznamnějšími vyjadřovacími prostředky jistých, již odvozených, typů základního posesivního významu.

V PMR II (214–215) se správně připomíná, že význam slovesa *mít* mají v ustálených spojeních rovněž některá jiná slovesa: *обладать способностью ..., оказывать влияние* (// *иметь влияние* // *влиять*), *носить* (// *иметь*) *характер* чего-нибудь, *пользоваться успехом* (// *иметь успех*). Podobně srov. i v RMPSS (129).

Tyto poznámky naznačují užití různých protějšků českého *mít* v R. Jedná se však vždy jen o nevelký výsek z širšího spektra možných ekvivalentů pro celou škálu posesivních odstínů, nikoli o adekvátně komplexní postižení mnohotvárného jevu.

Českému *mám* tedy v původním doslovném a někdy i odvozeném významu vlastnění odpovídá v R ve většině případů vazba *у меня (есть) + nom*. Formální vyjádření významových odstínů ruského *иметь* se také v jeho omezené sféře uží-

⁷ Pro ruštinu dodává A. V. Isačenko (1948–1949: 28), že „*ruština sa vyhýba použití slovesa иметь в jeho najzákladnejšom význame: ‚byť majiteľom niečoho‘, ‚vlastniť niečo‘*“.

⁸ L. Ďurovič (1991: 22) říká spolu s A. V. Isačenkem, že „*ruština je typický „to be“ language*“.

⁹ To dokládá i stručná poznámka R. Zimka (Зимек 1996: 6).

¹⁰ Viz rovněž L. Ďurovič (1991: 22) a J. Priesolová (1999–2000: 150–151).

¹¹ Srov. obdobně, avšak již adekvátnější vyjádření tamtéž na s. 210: „*Ve většině případů odpovídá českému mít vazba у меня (есть)*.“

vání (zejména knižní jazyk, a tedy i ve VNS) často neshoduje se svými výchozími českými protějšky, mezi nimiž dominuje *mít*, teprve druhotně doplněné některými jinými FS. V R-VNS je tedy třeba vyhýbat se nadměrnému užívání *иметь*¹², pojícího se s omezeným okruhem substantiv. Někdy lze spojení *иметь* + *abstraktum* užít paralelně vedle VNS s jiným FS, jindy vůbec. Opodstatněnost tohoto tvrzení se prokáže na níže uvedených příkladech.

Nesprávné užívání R-VNS je důsledkem mezijazykového negativního transferu, záporného přenosu (z mateřského jazyka), neboli interference. Ta je podle R. Choděry (Choděra et al. 2001: 35, 37) konstantním faktorem osvojování i užívání cizího jazyka a její poznání je významné především z hlediska prevence deformací¹³.

Spíše ku prospěchu věci působí u českých studentů při užívání daných víceslovných struktur v R (zvl. v příslušných stylech) automatický pozitivní přenos¹⁴ rozčleněnosti spojení¹⁵. Navíc R k analytičnosti vyjadřování inklinuje, dané opisné obraty jsou v ní hojnější. Někdy lze užít i jiných ekvivalentů, vč. jednoslovných.

Jako výsledek detailnější a úplnější analýzy následuje komparativní a přehledné zobrazení fungování možných ruských ekvivalentů českého *mít* v přirozených kontextech jako součástí VNS z publicistického stylu. Slovesu *mít* (a jeho lexikálním modifikacím¹⁶) tak za určitých okolností odpovídá tato 31 členná skupina¹⁷ více či méně posesivních¹⁸ ekvivalentních či jiných neekvivalentních sloves (s doplněným vybraným abstraktem), nebo jiné vyjádření (bez VNS):

¹² Tzn. nejen u případů typu *мám добрую náladу* – *у меня хорошее настроение* (Adamec 1960: 210 aj.).

¹³ O. Man (Ман 1976: 147) výstižně říká: „Самым надежным путем борьбы с интерференцией является разработка серии упражнений, раскрывающих парадигматические и синтагматические связи. Синтагматические связи будут выявляться в сочетаемости слов.“

¹⁴ U negativního mezijazykového transferu poukazuje na možné automatické přenášení slovních spojení a syntaktických modelů (bez VNS) z Č do polštiny např. K. Pösingerová (2001: 83). J. Zimová (Zatovkaňuk et al. 1979: 112–115) pojednává o interferenci i u některých VNS, např. *mít radost* – **иметь радость* – *радоваться* aj.

¹⁵ K tomu jistě přispívá převážně shodné syntaktické uspořádání věty v Č i R a převaha ekvivalentních modelů N¹n [Subj] + Vf [Praed] + N²a [Obj] (+ ...) s akuzativní vnitřní valencí FS ve VNS (viz např. Кубик 1977). R. Zimek (1999: 22) podotýká, že *mít* je pseudotranzitivní, nedá se pasivizovat.

¹⁶ Mezi tyto modifikace [VIZ TĚŽ → POZN. Č. 28] počítáme i tvar *mívat*, který se vyskytl pouze třikrát (*mívat efekt, názory, vliv*). Uvedená substantiva jsou započítána pod *mít*.

¹⁷ Ž. Hrbáčková (Грбачкова 1982: 142–143) k tomu obecně poznamenává, že „одному глагольному компоненту АС в русском языке часто отвечает несколько глаголов

быть (в распоряжении = *mít k dispozici*), *вести*/(*повести*) (*работы* = *mít práci*), *встречать*/*встретить* (*отклик*), *выдвигать*/*выдвинуть* (*условие*), *выражать*/*выразить* (*сомнение*), *высказывать*/*высказать* (*пожелание*), *давать*/*дать* (*эффекты*), *делаты*/*сделать* (*паузу*), *держаты* (*на контроле*), *добиваться*/*добиться* (*успехов*), *задавать*/*задать* (*вопросы*), *занимать*/*занять* (*позиции*), *играты*/*сыграты* (*роль*), *иметь* (*значение*), *испытывать*/*испытать* (*проблемы*), *находить*/*найти* (*поддержку*), *находиться* (*в положении*), *нести*/(*понести*) (*службу*), *носить* (*характер*), *обладать* (*опытом*), *оказывать*/*оказать* (*влияние*), *оставлять*/*оставить* (*за собой право*), *подвергаты*/*подвергнуть* (*сомнению*), *получаты*/*получить* (*поддержку*), *пользоваться*/(*воспользоваться*) (*доверием*), *предъявляты*/*предъявить* (*претензии*), *проводиты*/*провести* (*встречу*), *производиты*/*произвести* (*эффект*), *проходиты*/*пройти* (*службу*), *проявляты*/*проявить* (*заинтересованность*), *ставиты*/*поставить* (*под сомнение*).

Jak je vidět, pole možných protějšků je velmi různorodé. Zdá se, že jejich konkrétní užití a význam celého spojení závisí na jejich syntakticko-sémantické spojitelnosti se substantivem, zvl. na jeho příslušnosti k jisté sémantické skupině¹⁹. Srov. vybrané česko-ruské paralely:

ДЕЛАТЬ/СДЕЛАТЬ

Č: VEDENÍ MŮŽE JEDNODUŠE MÍT PAUZU.

R: У НАЧАЛЬСТВА ЕСТЬ ВОЗМОЖНОСТЬ ПРОСТО СДЕЛАТЬ СЕБЕ *ПАУЗУ*. [1. 3. 2005, gazeta.ru]

FREKVENCE²⁰ UVEDENÉHO VNS: v Č: 1, v R: 1

VARIANTY²¹: *mít přestávku, dát si udělat si pauzu/přestávku – 0*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ²²: *mít dotaz, návrh, úctu – делать запрос, предложение, уважение*

в чешском языке и наоборот, что связано с разной лексической сочетаемостью данных глагольных компонентов“.

¹⁸ Spolu s R. Zimkem (1960: 139) jsme toho názoru, že některá taková slovesa mají často zúžený význam a že tedy nejsou synonymy pro všechny odstíny slovesa *mít* ve významu posesivním.

¹⁹ Srov. k tomu podrobnější poznámky u R. Zimka (1960: 141) a M. Přikrylové (1990: 342). R. Zimek (ibid.: 141–142) se nadto pokusil sémantické odstíny abstrakt, a to i u VNS, blíže specifikovat. Srov. též F. Čermák (1974: 297), L. Kralčák (2005: 56–59, 98–102 aj.), K. Daniels (1963: 54–55) aj.

²⁰ Číslice se vztahují automaticky k číslu jednotnému, popř. množnému (mn. č.).

²¹ Řazení VARIANT je jednotné a nevypovídá o vhodnosti užití určitého ekvivalentu (navíc k některým menším rozdílům významovým přistupují leckde i stylistické), jen o strukturní adekvátnosti konstrukcí vzhledem k obtížnosti osvojování a užívání struktur nekorespondujících a s ohledem na co největší přehlednost schémat.

ЗАДАВАТЬ/ЗАДАТЬ

Č: BYLA JSEM JEDNOU Z MÁLA TĚCH, KTEŘÍ MĚLI NA ČLENY VLÁDY OTÁZKU.

R: Я БЫЛА ОДНОЙ ИЗ НЕМНОГИХ, КТО ЗАДАВАЛ ЧЛЕНАМ ПРАВИТЕЛЬСТВА ВОПРОСЫ. [Изв., 15. 10. 1998, с. 4]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: 0, v R: 11 (vč. 5x mn. č.)

VARIANTY: *dávat/klást/pokládat/vznášet/zadávat otázku, obracet se s otázkami, ptát se, tázat se – выдвигать/поднимать/ставить вопросы, обращаться с вопросами, спрашивать, быть/иметься у кого-либо вопросы*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: 0

ИМЕТЬ

Č: РОСЛАВИ, ВĚК ANI VZDĚLÁNÍ NEMAJÍ ŽÁDNÝ VÝZNAM.

R: Пол, возраст, образование НЕ ИМЕЮТ НИКАКОГО ЗНАЧЕНИЯ. [КП, 8. 8. 2002, с. 19]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: 4, v R: 2

VARIANTY: *hrát/vykonávat roli/úlohu, být významný – иметь/выполнять/играть/исполнять роль, значить, быть знаменательным/значимым, быть/иметься у чего-либо значение*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: mít na mysli, právo – *иметь в виду, право* a mn. j.

ИСПЫТЫВАТЬ/ИСПЫТАТЬ

Č: V USA MÁ POLOVINA OBYVATELSTVA *PROBLÉMY*²³ SE SPÁNKEM.

R: В США ПОЛОВИНА НАСЕЛЕНИЯ ИСПЫТЫВАЕТ *ПРОБЛЕМЫ* СО СНОМ. [РГ, 13. 8. 1999, с. 4]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: 15 (vč. 13x mn. č.), v R: 2 (*проблемы*), 3 (*трудности*)

VARIANTY: *mít potíželtěžkosti, pocit'ovat potíž/problémy/těžkosti, potýkat se s potížemi/problémy/těžkosti – иметь/чувствовать затруднения/проблемы/трудности, испытывать затруднения/трудности, быть у кого-либо затруднения/проблемы/трудности*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: mít obavu, strach – *испытывать тревогу, страх*

²² Stejně jako u VARIANT se také u JINÝCH MOŽNÝCH SPOJENÍ bude jen málokdy jednat o vyčerpávající výčet.

²³ Srov. charakteristiku fungování *nadmíru* frekventovaného VNS *mít problém* v dnešní češtině u V. Justa (2003: 89–91). Je jen příznačné, že toto slovní spojení В ечкú в словник ještě vůbec nefixuje (Веčka 1982: 369). Viz též výklad L. Kroupové (1968: 312).

НАХОДИТЬ/НАЙТИ

Č: VŠECHNY JEHO INICIATIVY MĚLY A MAJÍ *PODPORU*.

R: ВСЕ ЕГО ИНИЦИАТИВЫ НАХОДИЛИ И НАХОДЯТ *ПОДДЕРЖКУ*. [РГ, 13. 8. 1999, с. 6]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: 1, v R: 1

VARIANTY: *nacházet/nalézat podporu, těžit se podpoře, setkávat se s podporou*, být podporován – цметь/встречать/получать *поддержку, пользоваться поддержкой, поддерживаться*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít odezvu/ohlas, odověď, odraz* – *найти отзвук, отклик, ответ, отражение*

НАХОДИТЬСЯ

Č: BANKY MAJÍ DOSTATEČNĚ STABILNÍ *POSTAVENÍ*.

R: БАНКИ НАХОДЯТСЯ В ДОСТАТОЧНО УСТОЙЧИВОМ *ПОЛОЖЕНИИ*. [ФИ, 22. 1. 1998, с. 3]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: 3, v R: 1

VARIANTY: *mít pozici, zaujímat postavení/pozici, být/nacházet se/nalézat se/setrhnout v postavení/pozici*, být jaký – *занимать* *положение/позицию, быть/оставаться в положении, находиться на положении, быть* *каким, быть/иметься у чего-либо* *положение*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít ochranu, přátelství* – *находиться под охраной, в дружбе*

НОСИТЬ

Č: PROBLÉM VOJE S TERORIZMEM MÁ NADÁLE GLOBÁLNÍ *CHARAKTER*.

R: ПРОБЛЕМА БОРЬБЫ С ТЕРРОРИЗМОМ ПРОДОЛЖАЕТ НОСИТЬ *ГЛОБАЛЬНЫЙ ХАРАКТЕР*. [2. 3. 2005, rambler.ru]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: 2, v R: 14

MOŽNÉ VARIANTY: *mít povahu/ráz*, být jaký – цметь *характер, быть* *каким*

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít index, jméno, název* – *носить* *индекс, имя, название*

ОКАЗЫВАТЬ/ОКАЗАТЬ

Č: MALÉ SRÁŽKY NEBUDOU MÍT NA SITUACI PODSTATNÝ *VLIV*.

R: НЕБОЛЬШИЕ ОСАДКИ НЕ ОКАЖУТ *СУЩЕСТВЕННОГО ВЛИЯНИЯ* НА СИТУАЦИЮ. [КП, 7. 9. 2002, с. 7]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: **20** (*vliv*), **8** (*účinek*), **6** (*efekt*, vč. 2x mn. č.),
v R: **8** (*влияние*), **3** (*воздействие*), **2** (*действие*)

VARIANTY: *mít účinek*, *projevit účinek/vliv*, ovlivnit, zapůsobit, zaúčinkovat –
иметь влияние/воздействие/действие, *оказать/произвести/проявить*
воздействие/действие, *пользоваться влиянием*, повлиять, воздействовать,
подействовать, быть/иметься у чего-либо *влияние/воздействие/*
действие

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít tlak* – *оказывать давление/нажим/прессинг*

ПРОВОДИТЬ/ПРОВЕСТИ

Č: HLAVY STÁTŮ BUDOU MÍT PRACOVNÍ SCHŮZKU V MOSKVĚ.

R: ГЛАВЫ ГОСУДАРСТВ ПРОВЕДУТ РАБОЧУЮ ВСТРЕЧУ В МОСКВЕ. [2. 12. 2004,
gazeta.ru]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: **1**, v R: **4** (vč. 1x mn. č.)

VARIANTY: *mít setkání*, *uspořádat/vykonat setkání/schůzku*, setkat se –
устроить встречу, встретиться (*иметь встречу*, быть/иметься у кого-
либо встреча – tyto varianty jsou hovorové)

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít rozhovor*, *zasedání* – *provodit besedu*, *zasedanie*

СТАВИТЬ/ПОСТАВИТЬ

Č: ALE KDO BY SI TROUFL MÍT *POCHYBNOSTI* O AUTORSTVÍ SAMOTNÉHO GLINKY?

R: ДА И КТО ЖЕ ОТВАЖИТСЯ ПОСТАВИТЬ ПОД *СОМНЕНИЕ* АВТОРСТВО САМОГО
Глинки? [РГ, 25. 5. 2000, с. 8]

FREKVENCE UVEDENÉHO VNS: v Č: **1** (mn. č.), v R: **6**

VARIANTY: *projevit/vyjádřit/vyslovit pochybnosti*, *být v pochybnostech*, zpochybnit,
zapochybovat, dát najevo pochybnosti – *выразить/высказать/*
испытать/проявить сомнения, *подвергнуть сомнению*, *поделиться*
сомнениями, *взять под сомнение*, засомниться, усомниться, быть/
иметься у кого-либо сомнения

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít podmínku* – *ставит условие*

JINÝ ZPŮSOB VYJÁDRĚNÍ (V RUŠTINĚ BEZ VNS)

Č: *MĚL JSEM SEN.*

R: МНЕ СНИЛОСЬ. У МЕНЯ БЫЛ СОН.

JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ: *mít* na *starosti* koho, со – заниматься кем, чем, отвечать за кого, что; *mít starost*²⁴ o koho, со – беспокоиться о ком, чем; *mít pravdu*, *mám pravdu* – я прав; *mít žízeň*, *mám žízeň* – я хочу pít; *mít slitování* s kým – жалеть кого (*проявить жалость* s кем) a mн. j.

Pozn.: Zpětný český překlad (v podobě výchozích českých vět) cílových ruských vět je náš. Jistě jsou i jiné možnosti překladu. Výběr příkladů byl téměř vždy podpořen jejich prokazatelným výskytem v našich materiálových korpusech, ojediněle a doplňkově (zvl. varianty) proveden a ověřen s pomocí českých a ruských slovníků, internetových vyhledavačů či rodilých mluvčích.

* * *

K uvedenému výčtu by se s největší pravděpodobností dalo pro úplnost připojit ještě dalších 13 VNS²⁵, na něž ale nemáme vlastní excerpované příklady. Jedná se o tato VNS:

mít družbu, *důvěru* ke komu, *havárii* (*neúspěch*), *iluze*, *informace*, *návyk*, *nedostatky*, *pochybnost*, *potřebu*, *prání*, *úspěchy*, *výhrady*, *žádost* – *состоять в дружбе*; *питать* (*И иметь*) *доверие* к кому; *терпеть аварию* (*неудачу*); *строить иллюзии*; *располагать информацией*; *владеть* (*И иметь*) *навык(ом)*; *обнаруживать* (*И иметь*) *недостатки*; *brát* *под сомнение*; *ощущать потребность*; *чувствовать* (*И иметь*) *желание*; *одерживать* (*И иметь*) *успехи*; *делать оговорки*; *обратиться* с *просьбой*.

Jedinému českému *mít* tak může v R-VNS odpovídat až 44 různých FS.

Sloveso *mít* v Č-VNS bývá ekvivalentní příslušnému ruskému FS:

- u všech R-VNS s daným FS, majícím dosud zcela zřetelný sémantický odstín vlastnictví (např. *mít sílu*, *vlastnost*, *výhodu*, *zkušenosti* – *обладать силой*, *свойством*, *преимуществом*, *опытом*; dále *иметь*, *носить* apod.);
- u většiny R-VNS s daným FS (*mít důvěru*, *podporu*, ale i *autoritu*, *popularitu*, *slávu* atd. = *пользоваться доверием*, *поддержкой*, *авторитетом* ...); jde o substantiva téže sémantické skupiny (pozitivní, uznalé a vstřícné vnímání nositele stavu);
- u některých R-VNS s daným FS (srov.: *mít obavu*, *zájem* – *проявить озабоченность/опасения*, *заинтересованность/интерес*, ale: *прожить*

²⁴ M. Kubík (Kubík 1974: 166) zdůrazňuje, že některá Č-VNS, do R doslovně nepřeložitelná, se svým lexikálním složením neliší od svých ekvivalentů v N či F. V řadě případů představují takové výrazy zřejmě lexikálně-syntaktické kalky, srov. např. *mít starost* o něco (*avoir le souci de qch.*), *mít starosti* (*Sorgen haben*, *avoir des soucis*) apod. Srov. také zajímavé Č-N-R srovnání VNS se slovesy *mít* a *haben* a R-VNS s odlišnými FS u E. Herrmannové-Dreselové (Herrmann-Dresel 1987: 150–151, 236).

²⁵ Při širším pojetí posesivnosti lze posesivně chápat také vztah mezi dativním a akuzativním předmětem sloves *dávání* a *brání*, např. *dostal možnost* = *má možnost* (Zimek 1960: 149) apod.

pozornost, nekompetentnost – проявить внимание, некомпетентность apod.);

- pouze u jediného R-VNS s daným FS (*mít účinek – произвести эффект*), zatímco u ostatních R-VNS je ekvivalentem Č-VNS s jiným FS, srov.: *производить впечатление, изменения, обмен, оплату, расчеты, революцию, сенсацию* aj.

Závěr:

Ze 43 zjištěných případů R-VNS s různými FS a jim ekvivalentním *mít* v Č-VNS lze slovesa *иметь* užít souběžně²⁶ pouze v těchto VNS:

иметь влияние, воздействие, дежурство (х службу), действие, доверие, желание (2), заинтересованность, запросы, затруднения, интерес, под контролем, навык, недостатки, опыт, поддержку (2), пожелание, право, претензии, проблемы, в своем распоряжении, роль, требования, трудности, условие, успехи (2), характер, эффект/ы (2).

U zcela synonymních abstrakt je spojovatelnost totožná a tedy předpo-
věditelná (*иметь затруднения/проблемы/трудности*).

Uplatnění ruského FS *иметь* je tedy omezené a zdaleka ne vždy ho lze automaticky užít za české FS *mít*, ač jde historicky o týž lexém. *Иметь* není ani v knižním jazyku – ve VNS – dominantní. Je častější než významově analogické výrazy, nicméně podobné významové odstíny bývají v R-VNS rovnoměrněji rozloženy mezi členy velmi širokého spektra výrazů (viz výše), více či méně ekvivalentních českému *mít* s širokým polem působnosti.

Иметь se vyskytuje zvl. v některých velmi frekventovaných VNS, např. *иметь в виду, возможность, дело, значение, отношение, право, шанс, эффект* aj., nikoli ve VNS bez zjevného významu vlastnění²⁷ (srov.: *mít otázku* na někoho – *задавать вопросы* komu), ale i v jiných (*mít odpověď – нести ответственность*). Těmto interferenčním jevům (chybějící očekávaný protějšek českého *mít*) by měl učitel (lexikograf aj.) věnovat mimořádnou pozornost. Distribuce českého *mít* a ruského *иметь* je tedy výrazně asymetrická rovněž ve VNS.

Naopak české *mít* je (nejen) v publicistickém stylu použitelné u mnoha VNS při oboustranném ekvivalentním vyjádření a převodu. Důvodem k tomu bývá zejména:

²⁶ Avšak nikoli nutně nevhodněji, někdy spíše jen až jako další možnost či pouze potenciálně.

²⁷ Podle R. Zimka (1960: 142) jde o nejrůznější modifikace posesivního vztahu, od nejužšího vztahu osobního vlastnictví přes dočasné užívání, disponování až k volnějším vztahům zájmu, účasti na věci. Z našeho pohledu lze významy slovesa *mít* dělit na: 1. původní (*mít dům*), 2. přenesené: a) blíže související (*mít vliv*), b) vzdáleně související (*mít schůzku*).

- jeho široký, obecný význam, umožňující zahrnout i užší významy specifitějších sloves s omezenou spojovatelností, přizpůsobovat se jejich celkové sémantice a nahrazovat je; „bezbarvé“ *mít* tak v Č-VNS nezřídka přebírá příslušným „konkurentům“ jejich původně primární úlohu ve větě (*projevuje zájem* → *má z.*)²⁸;
- jeho velice široká spojovatelnost neboli faktická či potenciální schopnost spojovat se s velkým počtem různých abstrakt;
- nedostatek času pro výběr původního specifitějšího slovesa (*utrpěl ztráty* → *měl z.*);
- úspornost vyjádření – *mít* je bezkonkurenční²⁹. V časové tísní zvl. mluvčí zobecňuje a zjednodušuje. Generalizace a simplifikace se markantně projevují u dialogů s rychlým sledem střídání replik, při tlumočení apod.

Především díky těmto skutečnostem je FS *mít* v souboru Č-VNS naprosto dominantní (viz údaje v úvodu³⁰) a vysoká četnost jeho šíření dále podporuje. Všeobecně používané sloveso *mít* se okamžitě vybavuje každému komunikantovi v různých kontextech: je pohotově k dispozici. Pro běžnou mluvenou i psanou komunikaci je významným a někdy nepostradatelným jazykovým prostředkem. Nejvýznamnějším prvotním faktorem, jenž stojí v pozadí obrovské frekvence výskytu slovesa *mít* v tisku a činí z něj vhodné a preferované FS, je zřejmě nedostatek času při stále rychlejším procesu vytváření komunikátů (viz kterýkoli tištěný mluvený i psaný formální i neformální projev). Tomu předchází zohlednění jeho specifických rysů a každé jeho užití v různých kontextech přispívá současně k další aktivizaci těchto vlastností. Takto se například postupně stále více vyprazdňoval význam slovesa *mít* a úměrně tomu se rozšiřovala jeho spojovatelnost s novými abstrakty.

Prakticky využít nastolenou koncepci a její materiálovou náplň lze zvl. v odborném, administrativním a publicistickém stylu při specializovaném oboustranném (Č ↔ R) překladatelském a tlumočnickém preventivním nácviku výše

²⁸ Existují tedy také v Č i jiné, avšak spíše jen doplňkové možnosti vyjádření téhož významu (např. *něst odpovědnost, vinu* apod.). V plném rozsahu se v našem materiálu specifitější sloveso preferuje jen výjimečně, např. *klást si otázku* (3), *klást otázky*. Užívání slovesa *mít* v podobných VNS doporučoval J. V. Bečka (1934: 42), např. místo *vykonávatí vliv* (den *Einfluss ausüben, exercer l'influence*) lépe *míti vliv* apod.

²⁹ To je ve shodě s poznatky teorie informace, podle níž nejfrekventovanějšími slovy jsou výrazy krátké.

³⁰ Srovnání nejčetnějších 10 (15) FS ve VNS v Č a v R přehledně podává a komentuje E. Herrmannová-Dreselová (Herrmann-Dresel 1987: 118–122, 194–199, 226–227). První čtyři slovesa se ve VNS v Č a v R shodují, ač v jiném pořadí: *mít, dáti/dávat, (u)dělat, být* a *быть, дати/давать, иметь, (с)делатъ*.

popsané heterogenní ekvivalentnosti Č-VNS (se slovesem *mít*) a R-VNS (s různými FS).

Při výběru nejhodnějšího ruského FS pro české *mít* vycházíme od substantivního komponentu R-VNS, z jeho lexikální a syntaktické spojovatelnosti. Přihlížíme k stylové příslušnosti projevu či textu, neboť v jiných stylech než uvedených (a určitá jednotlivá VNS i v některém z nich) mohou být zvl. R-VNS příznaková. Při vyjádření v Č či převodu do ní lze zjednodušovat³¹ (téměř všudy-přítomné a neutrální, běžné *mít*).

Daný materiál poskytuje (vzhledem k zahrnutým četným VARIANTÁM) i možnost volby z několika synonym ke zpestření projevu, a to v Č i v R jak při nahrazení komponentu slovesného {např. *mít (nalézat, těšit se aj.) podporu* → *вспречать/находить/получать поддержку* ap.}, tak i jmenného {např. *mít nároky/požadavky; проявить заинтересованность/интерес* ap.}. Totéž FS lze procvičit v dalších VNS, využijí-li se JINÁ MOŽNÁ SPOJENÍ. To vše si ovšem leckdy vyžaduje podstatné změny v celé konstrukci.

Naším záměrem bylo upozornit na možné ruské slovesné ekvivalenty formálního slovesa *mít* jako součástí verbonominálních spojení v obou jazycích³² z hlediska jejich využití zvl. ve výuce. Pro nedostatek místa jsme se omezili na jejich stručný výčet s nezbytným komentářem. Byl podniknut patrně první pokus o komplexnější komparativní rozpracování tématu. Zvolené pojetí nemusí být správné ani adekvátní. Dále lze pojednat např. o syntakticko-sémantických aspektech této problematiky. Nelze než souhlasit s R. Mrázkem (1973: 181), říká-li, že „*struktury se slovesy habere a existenciálním esse patří k centrálním záležitostem syntaxe věty a měly by být dále zkoumány, v jednotlivých jazycích zvlášť i*

³¹ Užití slovesa *mít* ale někdy vede zřejmě k částečnému setření rozdílu ve fázovosti děje mezi ním a některými fázovými slovesy (inchoativnost lze vystihnout patrně videm dok. a durativnost naopak spíše videm nedok., blízcím se sémantice slovesa *mít*, srov. *mít zájem – проявить интерес* x *проявлять интерес*. Sloveso *mít* je slovesem stavovým, navozuje stavové situace. Cenné postřehy k hlubšímu poznání dané problematiky srov. u N. N. Amosovové (Амосова 1961: 127), L. N. Kasjanovové (Касьянова 1975: 9), V. G. Gaka (Гак 1976: 89) či v monografiích E. Herrmannové-Dreselové (Herrmann-Dresel 1987: 64–67; viz též Macháčková 1990: 81) a K. Danielse (1963: 80–82).

Nakonec E. Macháčková (1994: 368–369) konstatuje, že „*in structures including the verb mít (to have) a contradiction of the action and the non-action may sometimes be neutralised: mít kontrolu may mean kontrolovat as well as být kontrolován*“. Podobně je tomu u VNS *mít úctu, mít péči* apod. Také tato skutečnost se zřejmě podílí na velmi hojném užívání slovesa *mít* v češtině. Srov. např. tyto česko-ruské paralely: *mít důvěru* ke komu (↑ → ↑) – *иметь/нитать доверие* к кому x *mít důvěru* někomu (↑ ← ↑) – *пользоваться доверием* кого.

³² Stejně lze postupovat i při srovnání jiných jazyků s R, v nichž má sloveso *mít* (*to have, haben* ...) jako jazyková univerzálie podobné postavení jako v Č, a tak danou koncepcí s úspěchem aplikovat i na další jazyky.

v souhrnu. Správná srovnávací zobecnění pomohou hlouběji pochopit podstatu příslušných jevů v systému každého jazyka“.

Резюме

Устойчивые глагольно-именные словосочетания MÍT (*иметь*) + отвлеченное существительное и их эквиваленты в русском языке (с лингводидактической точки зрения на материале чешского и русского публицистического стиля)

Под понятием *устойчивые глагольно-именные словосочетания* (ГИС) типа *mít vliv – иметь влияние, mít problémy – испытывать проблемы* автором подразумеваются описательные обороты, состоящие из формального глагола и отвлеченного существительного. В настоящей статье обсуждаются возможности выражения в русском языке многообразных смысловых оттенков чешских ГИС, глагольную основу которых представляет собой формальный глагол *mít*, при помощи разнородных глагольных эквивалентов, составляющих часть русских ГИС.

Среди формальных глаголов в чешских ГИС глагол *mít* (с очень широким значением) абсолютно доминирует (является частью приблизительно 30 % от всех исследуемых словосочетаний). Однако, распространение в русском языке первоначально единственного русского соответствия данного глагола, глагола *иметь*, намного меньше, а это относится также к ГИС (частотность употребления чешского глагола *mít* приблизительно в шесть раз выше). Следовательно, русский глагол *иметь* не превалирует однозначно даже в книжном языке. Вместо (или же иногда параллельно) глагола *иметь* употребляются нередко другие, семантически более специфические глаголы (в частности, *носить, обладать, пользоваться* и т. д.). Приведенные в настоящей статье чешско-русские параллели сопоставляются на основании ряда предложений-примеров, взятых из современных русских газет. Затем автором комментируются причины такой высокой частотности употребления чешского глагола *mít*.

Предложенная и обсуждаемая концепция представляет собой, по-видимому, своего рода первую попытку. Полученные результаты могут найти прямое применение в методах, используемых, в особенности, для эффективного и комплексного освоения и употребления сопоставляемых конструкций, как и на практике письменного и устного перевода. Аналогичное сопоставление с русским языком можно провести также в некоторых других языках, как, напр., в английском, немецком, польском, словацком и др.

Literatura:

- ADAMEC, P.: K ekvivalentům sloves *býti* a *míti* v ruštině. In: Rusko-české studie. Praha 1960, 191–213.
- ANDERŠ, J.: K typologickému studiu slovanské věty: základ srovnávání. In: Česká slavistika 2003. Praha 2003, 17–25.
- ANUSIEWICZ, J.: Konstrukcje analityczne we współczesnym języku polskim. Wrocław 1978. (69, 76)
- BAUER, J. – MRÁZEK, R. – ŽAŽA, S.: Příruční mluvnice ruštiny II. Praha 1979. (214–215)
- BEČKA, J. V.: Slovesná rčení a sousloví II. NŘ 18, 1934, č. 2, 38–44.
- BEČKA, J. V.: Slovník synonym a frazeologismů. Praha 1982.
- BIBER, D. et al.: Longman grammar of spoken and written English. London 1999. (428–430, 1026–1029)
- ČÁRA, V. et al.: Ruská mluvnice pro střední školy. Praha 1996. (129–130)
- ČERMÁK, F.: Viceslovná pojmenování typu verbum – substantivum v češtině (Příspěvek k syntagmatice tzv. abstrakt). SaS 35, 1974, č. 4, 287–306.
- DANIELS, K.: Substantivierungstendenzen in der deutschen Gegenwartssprache. Düsseldorf 1963. (54–55, 80–82)
- ĐUROVIČ, L.: Vz'ťah sloves *esse* a *habere* v slovanských jazykoch a otázka pasíva v slovenčine. SIR 56, 1991, č. 1, 20–27.
- FILIPEC, J. – ČERMÁK, F.: Česká lexikologie. Praha 1985. (180, 216–217)
- FSČ: Frekvenční slovník češtiny. Praha 2004. (132, 375)
- GREGOR, J.: Fenomén verbonominálního vyjadřování v ruštině ve srovnání s češtinou a překlad verbonominálních spojení do češtiny a ruštiny. In: Tzv. základní výzkum v lingvistice – desideratum, nebo realis? Sborník příspěvků z 5. mezinárodní konference Setkání mladých lingvistů. Olomouc 2006, 102–106.
- HERRMANN-DRESEL, E.: Die Funktionsverbgefüge des Russischen und des Tschechischen. Frankfurt am Main 1987. (64–67, 118–122, 150–151, 194–199, 226–227, 236 aj.)
- CHODĚRA, R. et al.: Didaktika cizích jazyků na přelomu staletí. Rudná u Prahy 2001. (35–38)
- ISAČENKO, A. V.: Sloveso *mat'* v ruštině a čo s tým súvisí. Ruština v škole 1, 1948–1949, č. 2, 28–34.
- JUST, V.: Slovník floskulí. Praha 2003. (79–81, 89–91)
- KRALČÁK, L.: Analytické verbo-nominálne spojenia v slovenčine. Synchronno-diachrónny pohľad. Nitra 2005. (56–59, 98–102 aj.)
- KROUPOVÁ, L.: *Mít trable*. NŘ 51, 1968, č. 5, 312.
- MACHÁČKOVÁ, E.: Srovnání českých, ruských a německých slovesně jmených spojení. Rec. NŘ 73, 1990, č. 2, 79–83.

- MACHÁČKOVÁ, E.: Constructions with Verbs and Abstract Nouns in Czech (Analytic Predicates). In: *The Syntax of Sentence and Text: A Festschrift for František Daneš*. Amsterdam/Philadelphia 1994, 365–374.
- MIETŁA, J.: Multiwerbizacja w języku czeskim i polskim. Toruń 1998. (16, 31, 36, 43, 63–64, 80–81, 85–86, 94, 130–131, 137)
- MRÁZEK, R.: Funkční distribuce *habere* a *esse* v slovanské větě. In: *Československé přednášky pro VII. mezinárodní sjezd slavistů* (Varšava 1973). Praha 1973, 175–182.
- ONDREJOVIČ, S.: O multiverbizačných procesoch v spisovnej slovenčine. *SIR* 53, 1988, č. 6, 337–348.
- PMR II: viz BAUER, J. – MRÁZEK, R. – ŽAŽA, S.
- PÖSINGEROVÁ, K.: Problematika negativních transferů při výuce polského jazyka v českém jazykovém prostředí. Praha 2001. (41–57, 83 aj.)
- PRIEŠOLOVÁ, J.: Syntax odborné francouzštiny – verbonominální vazby. *Cizí jazyky* 43, 1999–2000, č. 5, 149–151.
- PŘIKRYLOVÁ, M.: K sémantice konstrukcí se slovesem *mít* a jejich překladu do ruštiny, bulharštiny a srbocharvátštiny. *Slavia* 59, 1990, č. 4, 337–343.
- PŘIKRYLOVÁ, M.: Sémantika konstrukcí se slovesem *mít* ve staroslověnských biblických textech a vývoj těchto konstrukcí do češtiny a bulharštiny. *Slavia* 67, 1998, č. 1–2, 67–72.
- RMPSŠ: viz ČÁRA, V. et al.
- VLKOVÁ, V.: K problematice tzv. multiverbizačních spojení, zvláště v odborném stylu. *SaS* 39, 1978, č. 2, 106–115.
- ZATOVKAŇUK, M. et al.: *Mezijazyková a vnitrojazyková interference*. Praha 1979. (112, 115)
- ZIMEK, R.: K chápání posesivnosti. In: *Rusko-české studie*. Praha 1960, 131–156.
- ZIMEK, R.: Několik poznámek k výpovědím s *být* a *mít*. In: *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky*. Brno 1999, 19–27.
- АМОСОВА, Н. Н.: О некоторых типовых конструкциях в английском языке. In: *Вестник ленинградского университета*, вып. 2, № 8. Л. 1961, 125–132.
- ГАК, В. Г.: Номинализация сказуемого и устранение субъекта. In: *Синтаксис и стилистика*. М. 1976, 85–102.
- ГРБАЧКОВА, Ж.: Устойчивые глагольно-именные словосочетания аналитического типа в русском и чешском языках. In: *Тезисы докладов и сообщений, МАПРЯЛ*. Прага 1982, 140–143.
- ГРЕГОР, Я.: К характеру и типам согласованного определения в устойчивых глагольно-именных словосочетаниях (на материале публицистического стиля русского языка). In: *Rossica Olomucensia* 44 (za rok 2005). Olomouc 2006. (v tisku)

- ДЕРИБАС, В. М.: Устойчивые глагольно-именные словосочетания русского языка. М. 1983.
- ЗИМЕК, Р.: Расхождения между чешским и русским языками, вызванные историческим влиянием немецкого языка на чешский. *Opera slavica* 6, 1996, č. 4, 1–9.
- КАСЬЯНОВА, Л. Н.: Семантическая структура и особенности функционирования описательного глагольно-именного оборота в предложении. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. М. 1975. (9, 20)
- КУБИК, М.: К проблематике сопоставительного изучения лексикализованных глагольно-именных сочетаний (на материале русского и чешского языков). In: *Konfrontační studium ruské a české gramatiky a slovní zásoby*. Praha 1974, 153–176.
- КУБИК, М.: Модели двусоставных глагольных предложений русского языка в сопоставлении с чешскими. Praha 1977.
- МАН, О.: Насушные проблемы лексической интерференции. *Ruština v teorii a v praxi*, 1976, č. 4, 142–147.

Excerpované prameny:

Denní tisk v tištěné podobě

- Ruský: *Известия*, 16. 7. 1998, 6 s.; 15. 10. 1998, 6 s.; *Комсомольская правда*, 8. 8. 2002, 32 s.; 3. 9. 2002, 28 s.; 7. 9. 2002, 20 s.; *Московские новости*, 15. 4. 2003, 32 s.; *Российская газета*, 25. 5. 2000, 8 s.; 13. 8. 1999, 32 s.; *Финансовые известия*, 20. 1. 1998, 6 s.; 22. 1. 1998, 6 s.
- Český: *Právo*, 30. 8. 2004–17. 1. 2005 (celkem 216 článků); *Lidové noviny*, 23. 11. 2004 (8 článků)

Denní tisk v elektronické podobě

- Ruský: *gazeta.ru*, 23. 6. 2004, 12., 15., 16., 30. 11. 2004, 2. 12. 2004, 24., 26., 28. 2. 2005, 1. 3. 2005; *rambler.ru*, 1., 2., 3., 4., 8. 3. 2005; *utro.ru*, 1. 3. 2005

Tento příspěvek byl přednesen 6. 4. 2006 na 8. ročníku studentské vědecké soutěže v oboru rusistiky na PedF UK. Nezkrácená a neupravená verze (22 s.) bude otištěna v konferenčním sborníku a v rigorózní práci. Za cenné připomínky autor děkuje kolegům z Katedry slavistiky, sekce rusistiky FF: prof. PhDr. Heleně Flídrové, CSc., Jekatěrině Mikešové, Mgr. Jindřišce Pilátové, PhD., doc. Ludmile Stěpanové, CSc. a doc. PhDr. Evě Vysloužilové, CSc., které příspěvek v různých fázích rozpracování ochotně přečetly v rukopise.